ANUL VI. No. 40. 29 OCTOMBRE 1865.

NATURA

JURNAL DE SCIINŢE.

ESE DE PATRU ORĬ PE LUNĂ

Preţul abonamentuluĭ:

Bucurescĭ. . . . 64 leĭ pe an
Districte . . . . 69 — —

REDACTORĬ:

Dr. C. ESSARCU şi Lt. D. ANANESCU.

ABONAMENTELE

se fac la Redacţiă, Strada Seraphim, ce 'ĭ dice s'a Pensionatuluĭ No. 10, în dosul Coltzi, şi la DD. Librarĭ.

INSTRUCŢIA ŞI EDUCAŢIA.

«Ne se poco io vi dia, da imputar sono,
Chè quanto io posso dar, tuto vi dono.
Ariosto

Dacă pucin vě daŭ, nu sunt de imputat
Căcĭ cât pot da, tot vě daŭ.

«Popolul care are celle maĭ bune schollĭ este cel d'ânteiŭ dintre populi; daca nu este astădĭ va fi mâine.

(«Iules Simon» l'Ecole).

DISCURSURILE DE INAUGURARE ALLE ATHENEULUĬ ROMÂN ŞI SOCIETĂŢIĬ DE SCIINŢE NATURALE DIN BUCURESCĬ.

Primul numĕr al jurnaluluĭ ce avem onóre a dirige începea prin rîndurile următóre;

Există un fapt evident pentru acella care a meditat asupra natureĭ umane şi asupra natureĭ soţietăţilor. Acest fapt este cel următor: sunt epoce în viaţa uneĭ naţiĭ în care se simte pretutindenĭ un mare gol; fiă-care simte că are trebuinţă de ceva, dar nu scie bine de ce; spiritele sunt nemulţumite de starea în care se află, ar vrea să apuce o direcţie, ca să se scae de neodihna apăsătóre ce se află asupră-le. dar nu sciŭ care, şi staŭ pe locŭ, cătînd a'şĭ omorî urîtul ce simte prin tînguirĭ zadarnice, saŭ prin declamaţiĭ şi maĭ zadarnice, starea socială intrégă lîngezesce şi fiă-care individ în parte lîngezesce asemenea şi se consumă în recriminaţiĭ deşerte.

Să vie atuncĭ o intelligenţă lămurită care să formule într'un chip luminos şi precis trebuinţa ce se simte (dar într'un chip vag şi nedeterminat) în inimile tutuor, să dea o formă pipăită acesteĭ trebuinţe, s'o arate tutulor, s'o pue strălucitóre de evidenţă şi de actualitate înaintea ochilor fiă-căruia şi să dică la toţĭ:

Iată de ce avetĭ trebuinţă.

Atuncĭ iată ce se va întêmpla: dacă naţia are vitalitate întrênsa şi e destinată a trăi, o miscare de viaţă se simte în tóte clasele societăţiĭ, un curent electric pare că le străbate, ca să producă căldura şi mişcarea: semnele vieţeĭ. Atuncĭ se ivesc acelle entusiasme juvenile (de ómenĭ ce aŭ întrênşi tinéreţe); acea ardóre, care produce lucrurile celle marĭ şi nobile; acea vitalitate c'un cuvînt care înveselesce inimile acelora ce iubesc ţerra, în sînul căria aceste semne se arată, şi care se gândesc la vitorul eĭ.

Dacă din contra naţia a ajuns în acel grad de amorţire care învecinéză şi pre-

vestesce mórtea, nicĭ unele din semnele sus numite nu se arată. De şi 'ĭ aĭ formulat cu claritate trebuinţele şi le aĭ proclamat cu forţă şi energie, ea persistă (stăruiesce) a sta în amorţire, De şi 'ĭ aĭ arătat ideea care, îmbrăţişată cu ardóre, ar scăpa'o şi ar duce-o pe callea mântuireĭ, ea stă pe-loc şi nu se mişcă. Arăţĭ fiă căruia callea pe care, mergĕnd, 'lŭ ar scăpa de neodihna, de urîtulŭ, de somnolenţa împovărătóre saŭ de agitaţia febrilă, zadarnică şi tot aşa de împovărătóre ca şi somnolenţa, dar fiă-care se uită la tine cu o privire indiferentă saŭ c'un surîs scepic,

Şi maĭ la vale.

„Din parte-ne nu credem, (nu voim a crede) ca naţia romană este lipsită de vitalitate, nu voim a crede că am trecut fără transiţie din starea de copilărie într'o stare de caducitate şi de bĕtrâneţe infirmă de aceia cerem cu ardóre şi conjurăm pe toţĭ a se asocia cu cererea nóstră ca *tota*[1]) perseveranţa, tóta activitatea, tótă energia să se îndrepteze către trebuinţa cea maĭ capitală ce simte societatea nóstră şi pe care o vom resuma în duoĕ cuvinte:

Instrucţia şi Educaţia.

Nu voim a vorbi astă-dată de alte semne (ce ne arată că o *parte* din activitatea romanilor bine cugetătorĭ se îndreptéză către Instrucţia şi Educaţia ţerreĭ) de cât de celle ce ne oferă celle duoĕ societăţiĭ ce se organisară în Bucuresci. *Atheneulŭ român* şi *Societatea de sciinţele naturale.* Vom resuma, pentru eititori noştri, celle duoĕ discursurĭ de inaugurare pronunţate de D. Aurelian, pentru Atheneul român şi de D. Essarcu pentru societatea de sciinţele naturale.ĭ

D. Aurelian (dupŏ exordul obicĭnuit) a schiţat repede istoria Asociaţiunilor sciinţifice, litterariĭ şi artistice în principalele ţerreĭ alle Europeĭ şi a aretat cum celle maĭ illustre Academii şi Instituturi de astă-ḑĭ aŭ avut începuturile celle maĭ micĭ şi ma modeste.

În antiquitate colegiurile sacerdotale ale preoţilor egyptenĭ, sectele philosophilor grecĭ, Leviti judaicĭ nu eraŭ alt de cât nişte asociaţiunĭ de ómenĭ învăţaţĭ care se luminaŭ uni pe alţi, cultivaŭ sciinţele şi respĕndéŭ ideile de religie şi de philosophie. În secolul mediu, cu tóte luptele şi prefacerile, totuşĭ ómeniĭ de sciinţă se asociară ca să 'şĭ comunice uni altora ideile.

Carol cel mare fundă în palatul seŭ chiar o academie în care priimea ca membri pe toţĭ învăţaţii din lume.

Âncŏ dela începutul secoluluĭ XIII, suveranĭ şi domni ţineu ca să aĭbă în palaturile lor cursurĭ de amor, pentru că aşa le numia âtuncĭ, asociaţiunile litterariĭ. Aceste cursurĭ (ascultaţĭ) preşedate de către damele celle maĭ spirituale, maĭ elegante şi maĭ învĕţate, eraŭ nisce adevĕrate întrunirĭ litterariĭ. Damele care presidaŭ făcéŭ procesele verbale, regulamentele şi distribuiaŭ premiile. Principiĭ, cavaleriĭ, trubaduriĭ şi toţĭ ómeniĭ de sciinţe alergaŭ ca să ia parte la aceste ocupaţiunĭ alle spirituluĭ care făcéŭ să disparră orĭ-ce distincţiune de rang şi de posiţiune şi ţinéŭ séma numaĭ de merit.

Cine ar crede că illustra Academia Francesă s'a născut din asemenea întrunirĭ şi fu punctul de plecare al formăriĭ cellor

1) *Tota..* e o figură de rethorică care consistă în a lua *totul* pentru *parte*.
Dorinţa nóstră este ca o parte din perseveranţa, activitatea şi energia a cellor ce sunt capabilĭ de a avea aceste qualităţĭ unite cu *tactul* şi *intelliginţa politică* (lucru rar cu totul) să se îndrepteze către situaţia generală a Terreĭ şi a Guvernuluĭ (împreună cu Consiliul seŭ de Stat) precum şi a marilor Corpur alle Statuluĭ, Adunarea electivă şi Senatul şi a consilia şi a face pe toţĭ de a 'şĭ *împlini cu scrupulositate datoriile şi a'şĭ definde cu energie drepturile.*

lalte academiĭ care tóte împreună constituă astă-ḑĭ Institutul Franceĭ.

Institutul Franceĭ întrunesce representanţi tutulor cunoscinţelór omenescĭ şi este un adevĕrat focar care reflecta tot ce sciinţele, litterile şi artele aŭ maĭ mare şi maĭ sublim. Şi origina primitivă a acestuĭ illustru corp este.....

Căutaţĭ bine şi veţĭ găsi o femee la începutul tutulor lucrurilor cellor marĭ.

În Englitera marele învăţat Bacon făcu în secolul seŭ un proiect pentru înfiinţarea uneĭ asociaţiunĭ de ómenĭ de sciinţe şi de littere. Societatea regală din Londra întrunesce astă-ḑĭ tóte illustraţiile sciinţifice alle Engliterei.

În Italia aŭ înflorit de timpuriŭ şi maĭ cu sémă în epoca ce urmâ căderea Constantinopoluluĭ, asociaţiunĭ de natura acellora de care ne ocupam şi în Germania nu este astă-ḑĭ oraş de óre-care importanţă în care să nu existe asemenea asociaţiunĭ.

D. Aurelian insistă asupra mareĭ necesităţĭ de a exista într'o térră asemea asociaţiunĭ şi exprimă ideea următóre a unuĭ scriitor însemnat:

„D'asupra claseĭ muncitóre, absorbită în preocupaţiunea curentă a existenţeĭ, trebuie eă existe în tot d'auna, subt pedépsă de mórte, (căcĭ societatea móre când încetéză de a cugeta) o clasă de ómenĭ învăţaţĭ care să întreţie cu religiositate şi să revifice neîncetat focul sacru..... Să facă ast-fel, ca raḑa intelliginţeĭ să caḑă pe fruntea fiă-căruia şi să'l ridice maĭ presus de sine. Acéstă aristocraţie intellectuală dă nota intelliginţeĭ şi, din susul pînŏ în josul societăţiĭ, spiritul vibréză saŭ cel pucin tinde pretutindenĭ a vibra cu armonie."

D. Aurelian vorbesce în urmă despre aristocraţia intelliginţeĭ şi, uitându-se cu compasiune la *celle-l-alte* aristocraţiĭ nu exprimă nicĭ o părere de reŭ vĕḑĕndu-le că dispar din causă că remân în ignoranţă şi se cufund în corupţie. Exprimă însă certitudinea că în questie de aristoctaţie nu va maĭ exista decât aristocraţia intelliginţeĭ şi a inimeĭ, aristocraţia ce o dă instrucţia şi educaţia. Acéstă aristocraţie, în interesul omeniriĭ chiar, trebuie sa ţie şi să trăiască cât lumea. *Celle-l-alte*, pot muri.

D. Aurelian, dând perspectiveĭ o vastă extensiune, arată sciinţa apropiind pe învăţaţi din diferitele ţerrĭ alle Europeĭ şi unindu'ĭ în asociaţiunĭ internaţionale. Déja există maĭ multe asemenea asociaţiunĭ însă cea maĭ însemnată este *Asociaţiunea internaţională pentru progresul sciinţelor sociale*, Compusă din învăţaţi din tóte ţerrile (chiar din ţérra nóstră). Acéstă asociaţiune îşĭ ţine şedinţele anuale în deosebite oraşe ale Europeĭ.

Începutul acestor societăţĭ internaţionale este un fapt însemnat, trebuie, s'o recunóscem. Asociaţiunea învăţaţilor din tótă lumea este basa uneĭ alte asociaţiunĭ maĭ maro de cât tóte: *Asociaţiunea popolilor*, şi pacea universală care nu se va prepara de cât respândind ideile, unind din ḑi în ḑi pe popoli, înlesnind şi immulţind raporturile între dânşi, ştergênd cu încetul vechile prejudiţiunĭ, vechile rivalităţĭ barbare, vechile urĭ de care sunt âncŏ dominaţĭ şi împingênd societăţile către acea confraternitate, către acea pace, acea civilisaţie şi fericire, către care aspiră consciinţa virilă a Umanităţiĭ!

D. Aurelian, întorcêndu-se la punctul de plecare arată avantajele în ţerra nóstră a asociaţiuniĭ *junilor* ce constituă *Atheneul român*.

Atheneul român, ḑice D. Aurelian, societate sciinţifică, litterară şi artistică, în totul streină de luptele ḑileĭ şi de orĭ-ce pa-

siune, cred că va fi un început din celle mai fericite pentru a întruni *cu timpul* într'un scop comun pe toți bărbați care se interesă de desvoltarea și împrăstierea sciinților, litterilor și artelor în România,

D. Aurelian invită apoi pe membri Atheneului de a nu se intimida cătu'și de pucin de celle ce se vor dice despre dînși; să aibă curagiul ce dă convicțiunea de a face binele și să fie siguri că concursul ómenilor bine cugetători și de bună voință nu le vor lipsi. Negreșit, adaogă D. Aurelian, că se vor găsi ómeni (ascultați) pe care nimic nu'i împacă, care vor lua cu ușurință și póte în rîs întreprinderea nóstră noi însă să trecem înainte.

Non raggionar di loro, ma guarda e passa.
(Dante)

și să ne silim ca faptele nóstre să respundă despre intențiile nóstre. Dela un timp în cóci nu scim din ce fatalitate ne am obicinuit a nu lua nimic cu seriositate; surîdem când audim că din compatrioți noștri, ómeni de bună voință se adună pentru cutare saŭ cutare întreprindere. Acésta e o dovadă că nu avem încredere în noi înșine, și daca noi nu avem încredere în noi înșine am mai putea pretinde să aibă alți? Sa avem curagiul convicțiunilor nóstre, să lăsăm acel sentiment de descuragiare care slăbesce resorturile machinei umane pe séma inimilor vestejite, pe séma acellora cărora le place a 'și trece viața fără a fi folositor nici pentru sine, nici pentru alți, și să avem în vedere cu un om de sciință „că a trăi, ce dic? a îmbĕtrâni fără o ocasiune de merit, de devotament, de ori ce ar fi care să probe cel pucin că 'și a împlinit cineva consemnarea vocațiunii salle, nu este acésta óre o pedépsă mai tristă de cât a lui Iob pe gunoiul seŭ„?

D. Aurelian termină remarcabilul seŭ discurs prin ideea atât de mult cunoscută cititorilor Naturei că este o ilusie înșelătóre, ilusia care consistă în a crede că vom putea vre o dată construi un edificiu social și politic pe base solide fără luminarea și moralisarea nației, fără... Instrucția și Educația.

Spațiul nu ne permite de a resuma discursul prin care D. Essarcu a inaugurat societatea sciințelor naturale. Acest discurs, fiind mai pucin interesant de cât al lui D. Aurelian îl vom lăsa la o parte.

E.

QUESTIA SUPRIMĂRII CLASEI IV PRIMARĂ.

Revenim asupra unei questii căria îi dăm o importanță seriósă și ne vedem, cu părere de reŭ, obligați a constata că cererea cea mai dreaptă, cea mai legitimă cea mai urgent reclamată de trebuințele Instrucției, cererea pe care Consiliul General a formulat'o în modul cel mai clar, cel mai energic și cel mai categoric nu a obținut pĕn acum o soluție definitivă. Classa IV rĕmâne ancŏ suprimată, și împreună cu suprimarea ei, tóte gravele inconveniente, tóte interesele lesate, tótă *perturbația* ce se aruncă în învățămêntul public.

Acestea s'au pus îndestul în evidență în raportul învățămăntului primar [1]) și cititori Naturei au o idee îndestulătóre despre dênsele.

Ceea ce ne propunem a pune astă dată în evidență este proposiția următóre: D. Ministru al Inctrucții publice împreună

1) Vedi Monitorul Official și Natura Nr. 37.

cu On. Consiliul Permanent isbesce grav în légănul seŭ şi discreditā o instituţie aşa de utilă ca aceea a Consiliului General.

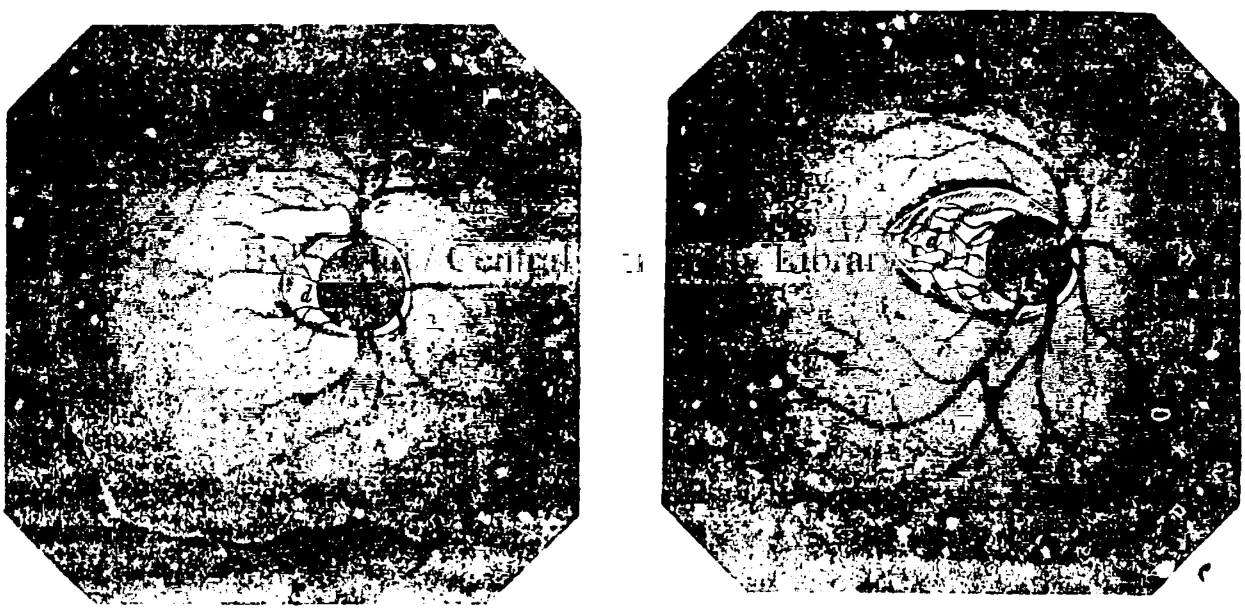
Aşa s'aŭ discreditat la noĭ în ţérră instituţiile celle maĭ salutariĭ!

Ni se spune însă ca D. Ministru a aprobat cererea Consiliuluĭ General şi că oposiţia vine din partea Consiliuluĭ Permanent; în acest cas iată ce se va întîmpla. Una din duoĕ:

Saŭ Consiliul Permanent nu va maĭ fi posibil înaintea Consiliuluĭ General şi trebuie să se retragă, saŭ existenţa Consiliuluĭ General nu maĭ însemnézā nimic, şi acest corp trebuie să se disolve şi să disparā. Iată dilema. Soluţia eĭ este fatală.

Tot sperăm însă că nu se va crea o asemenea situaţie, şi că peste pucin vom vedea în Monitorul oficial ordinul, prin care se invită toţĭ profesoriĭ classeĭ IV suprimată de a redeschide acéstă clasă. Vom reveni asupra acestuĭ subiect. *E.*

OCHIUL.[1]

Ochiul uman.

Cel maĭ frumos şi nobil organ, prin care omul şi animalele intrā în relaţie cu lumea externă este ochiul. El ne dă noţiunĭ despre mărimile, formele şi culorile obiectelor ce ne încongiórā; cu el numaĭ putem privi variatele frumuseţe alle universuluĭ: bolta stelată a ceruluĭ, verdéţa câmpuluĭ, luciul mări, culorile variate ale florilor etc.

Un philosoph a ḑis: „de am vedé tóte frumuseţele acésteĭ lume în realitatea lor am muri de bucurie."

[1]) Vedeţĭ Natura Nr. 26, 27, 28, *Lumina şi propietăţile eĭ*

Vederea nu póte exista fără ochĭ.

Ochiĭ sunt oglinda sufletuluĭ, şi limbagiul lor este acella al amoruluĭ. Nimic nu resistă la muta, dar via lor eloquenţă înţellésă şi de copiĭ. Tóte sentimentele ascunse alle sufletuluĭ, precum: bucurie, întristare, mănie se desemnézā în ochĭ. De multe orĭ gura nu îndrăsnesce a exprima ceea ce ochiĭ ne arată: eĭ spun tot ceea ce nu îndrăsnesce cine-va a spune. O privire a ochilor este destul ca să ne facă să iubim.

Poeţi cu imaginaţia lor vie a făcut din ochĭ instrumentul cel maĭ puternic al amoruluĭ şi a ser-

vit de bas' a o mulţime de cântece populare şi sentimentale, care resună în tot Orientul; d'acolo expresiile de: ochiul lumi, ochĭ de gazele, ochĭ de vulpe, ochĭ de miere, dulcea şi blânda lumină a ochilor, etc. etc.

Acésta este partea poetică a ochiuluĭ, ne propunemŭ însă a vorbi lectorilor nostri pe scurt şi de partea materială, anatomică, silindu-ne a fi cât se va putea de înţelleşĭ în expunerea nóstră.

Maĭ ântêiŭ attragem atenţiunea lectorilor nostrĭ asupra formeĭ şi posiţiuneĭ lor. Sunt nisce corpurĭ rotunde, spherice, aşeḑate în partea de sus a capuluĭ, la basa frunteĭ, în nisce cavităţĭ numite orbite ce le servă de protecţie. Maĭ observăm că dintre tóte organele simţurilor ochiĭ sunt ceĭ maĭ apropiaţĭ de creer, ca să-ĭ raporteze maĭ curând impresiunile şi imaginile care se desemnezŭ într'ênşi să dea de scire, dupŏ cum am ḑice, despre obiectele cu care este în relaţie. Forma lor spherică este admirabil conformă cu planul Natureĭ, că adicŏ p'un spaţiŭ mic să se desemneze cât se vor putea maĭ multe imagine.

Globul ochiuluĭ este învelit în treĭ membrane saŭ peliţe: una pe din afară tare şi albă, care se vede, numită *sclerotica*; a duoa dedesubt négră şi cu vase sângifere, numită *charoidea*, şi a treia de desubtul acestia de natură nervósă, fórte fină, numită *retina*. Aste treĭ membrane ce formézā învelişul ochiuluĭ aŭ duoă deschiderĭ, una maĭ mică în dărât pe unde trece nervul optic, care 'l pune în comnnicaţiĕ cu creeru, şi alta înainte maĭ mare, unde este încadrata o membrană transparentă numită *cornea*, prin care trec raḑele lumineĭ. Înăuntru ochiuluĭ se află liquide transparente apóse şi sticlóse, care servă a refracta (frânge) raḑele luminóse ş'a le îndrepta spre retina; p'acéstă membrană din fundul ochiului se desemnézā imaginile obiectelor din lumea exter nă şi apoĭ se trimit la creerĭ prin nervi opticĭ.

In dosul *corneĭ* transparente se află o membrană circulară numită *iris*, avênd în centru o deschidere rotundă numită *pupila* saŭ lumina ochiuluĭ, prin care strebat raḑele lumineĭ pênă în fundul ochiuluĭ. Irisul este differit colorat şi servă a da colórea ochilor, aşa spre exemplu când ḑicem că cutare individ are ochĭ albaştri, verḑĭ saŭ negri, asta provine din causa că irisul este astfel colorat. In dosul irisuluĭ şi în dreptul pupileĭ se află un corp transparent numit *Cristalin* care jócă un rol însemnat în actul vederi. Când din nenorocire se întîmplă une orĭ ca cristalinul să se întunece, devine opac, atuncĭ raḑele lumineĭ nu maĭ strêbat printr'ênsul saŭ strebat cu mare anevoinţă, individul se ḑice atuncĭ că are perdea şi nu maĭ vede[1]).

In scurt în ochiul nostru tóte concură spre a face dintr'însul cel maĭ perfect instrument de optică, la care nu póte ajunge orĭ ce machină a incenţiilor umane.

Fără ochĭ, frumuseţile lumi ar fi peutru noĭ necunoscute.

Providenţa a dat fie-căruĭ animal o vedere potrivită cu locul unde trăiesce şi cu felul luĭ de vieţuire.

Căprióra şi Gazela care se rătăcesc prin roce şi pe vîrfurile munţilor sunt *presbyte* adicŏ: aŭ o vedere lungă; ceea ce le era fórte trebuincios ca să pótă descoperi inemici lor la distanţe marĭ, prin profunditatea văilor. Din contra, animalele grele care trăesc în pace prin câmpiĭ şi prin văĭ, precum: leneşi, porci, caprele, oile a căror vedere este mărginită de colline şi de pădurĭ, sunt *myopi* adicŏ aŭ vedere scurtă.

O minunată differinţă există între ochi passerilor şi aĭ pescilor, celle d'ânteiŭ trăiesc în aer şi aŭ vederea lungă, ceĭ d'al duoilea trăiesc în apă şi aŭ vederea scurtă. Cameleonul un animal curios, póte mişca ochi seĭ indipendent unu d'altu, adicŏ: pe când ochiul drept privesce cerul, cel stâng privesce pământul şi într'acelaş timp schimbă colórea peleĭ dupŏ circumstanţele în care se află.

Raci, albinele şi fluturi aŭ ochĭ micĭ şi fórte numeroşĭ aşeḑaţĭ pe părţile laterale ale capuluĭ, ceea

---

1) Malatia acésta a ochilor se numesce Cataract şi făcênd operaţie asupra cristalinuluĭ, (operaţie fórte delicată) individul redobîndesce vederea.

ce permite astor animale d'a vedea lucrurile înmulţite. Melciĭ aŭ ochiĭ puşĭ la extremitatea córnelor care se întînd şi se strâng. Animalele maĭ simple n'aŭ organe materiale pentru vedere cu tóte astea se impresionéză de lumină şi de întunerec şi pot prin pelea lor deosebi lumina de întunerec.

Ochiul, un instrument aşa de complicat în formarea căruia se vede atâta înţellepciune şi atâta prevedere nu póte fi uvragiul uneĭ putere fără înţellepciune şi fără prevedere.

Dela celle maĭ marĭ pînă la celle maĭ micĭ şi microscopice descoperim o *Fiinţă Omnipotentă* care umple tot universul şi îngrijesce de tóte.

Un medic renumit în antichitate, Galien, considera minunile vederi ca demne d'o eloquenţă cerescă.

A.

MĂRGĂRITARUL şi SIDEFUL.

Mărgăritar, iată un nume frumos dat de botaniştiĭ unor florĭ micĭ, albe şi rotunde, ce cresc primăvara prin selbe şi respândesc un parfum delicios; poeţiĭ cu imaginaţia lor vie le au cântat în poesiile lor şi le au dat numirea de *lăcrămióre*. Junele nóstre ţerrane găsesc o plăcere să culégă mărgăritar şi să se împodobéscă cu dênsul.

Naturaliştiĭ aŭ numit tot mărgăritar nisce corpurĭ rotunde, argintiĭ şi tarĭ care sémănă óre cum cu florile de maĭ sus, şi din care se fac felurimĭ de obiecte de lux, pentru ornamentul dómnelor. A rare orĭ se găsesce o dómnă care să n'aĭbă o colletă saŭ o braceletă de mărgăritar (fie măcar şi fals), saŭ cel puçin un bricegel cu plăselele de sidef.

Scriitoriĭ anticĭ, amatorĭ d'a poetisa lucrurile, vĕḑênd că mărgăritariĭ se scot din mare 'ĭ a numit lacrămile mărĭ. Dar se scie că lacrămile se produc de fiinţe simţitóre, când sunt în durerĭ şi că marea este nesimţitóre la durerĭ, cu tóte astea există un adevĕr într'acéstă frumósă expresiă poetică.

Credem că vom satisface curiositatea lectorilor noştri dând aicĭ pe scurt istoria mărgăritaruluĭ.

Mărgăritarul este producţia unor animale marine care aŭ conchiliĭ ca stridiile şi se numesc moluscĭ; este compus ca şi sideful, din var amestecat cu puçină materie organică. Animalele acestea aŭ corpul móle, învălit c'o pele largă ca o manta avênd proprietatea d'a fabrica conchilia lor, şi la unele se produce în îndoiturile mantaleĭ lor şi pe partea internă a conchilieĭ nisce corpurĭ rotunde ca nisce bóbe de mazăre saŭ şi maĭ marĭ, acesta este mărgăritarul.

Modul formaţiuneĭ acestor corpurĭ în îndoiturile mantaleĭ explică de ce mărgăritarul este neregulat saŭ unflat. Li se lassă astă formă naturală când este plăcută şi se apropie de forma uneĭ pere, dar pentru celle-l'-alte caută să le pilescă şi să le dea o formă rotundă, maĭ cu sémă dacă mărgăritarul este lipit de conchilie, dupŏ cum se vede în celle maĭ multe.

S'a observat că înţepând pielea animaluluĭ saŭ introducênd în îndosurile mantaleĭ un corp strein se produce o irritaţie, o durere, şi animalul produce mărgăritar d'un volum maĭ mare; iată de ce poeţiĭ aŭ numit mărgăritarul lacrămile măreĭ fiind că este produs óre cum prin durere. Valórea lor se socotesce dupŏ mărime şi dupŏ frumuseţe.

Natura calcarósă a mărgăritaruluĭ explică cum pot, tot ca şi mărgeanul[1]), să pérḑă culórea şi să se róḑă cu încetul de sudóre şi de secreţiunile acide (acre) ale corpuluĭ uman. Aşa spre ex. un acid ceva maĭ tare le disolvă (topeşte) lesne, cu óre care effervescenţă (ferbere); dar nu puté fi tot aşa şi de oţetul întrebuinţat, se ḑice, de Cleopatra ca să disolve un mărgăritar faĭmos care preţuia un regat.

Celle maĭ frumóse mărgăritare vin din insula Ceylan şi din golful Persic, asemenea din Java şi din Sumatra şi tóte se numesc în general *mărgăritare fine*.

Pescuirea mărgăritaruluĭ merită asemenea să a-

---

1) Veḑĭ Natura Nr. 32. *Un golf de mărgean.*

tragă attenția nóstră. Sunt ómenĭ învățațĭ din mica lor copilărie ca să ție câte-va minute tresuflarea în apă.

Un cufundător d'aceștia este legat de mijloc c'o funie, la picióre o pétră mare, c'un coșuleț într'o mână și c'un cuțit într'alta, ajunge repede în fundul mărif, unde se scie că sunt asemenea animale; acolo culege iute conchiliĭ cu mărgăritar, le aruncă în coșuleț și când simte că'l prinde respirația, mișcă funia cu care este legat și îndată este scos afară.

Astfel se pescuesc mărgăritariĭ cu multă difficultate ș'apoĭ se lucréză cu multă îngrijire, d'aceea costă scump.

Animalele care produc mărgăritar sunt: Avicula perlata, Pintadina, Muletta mărgăritifera, ș'altele, și maĭ tóte câte produc mărgăritar produc și sidef, despre care vom vorbi maĭ în urmă.

Se fabrică mărgăritar artificial cu praf de sidef saŭ cu bóbe scobite de sticlă suflată fórte subțire, unse pe din ântru c'o materie argintie făcută din solḑĭ de pescĭ albĭ, ce se numesce și *essență de orient*. Ca să se prepare astă materie se ia solḑĭ de pescĭ albĭ (Leuciscus alburnus), se frécă în apă curată premenită des, se trece prin sită și essența de orient, se depune și se conservă în amoniac. Dup'aceea este de ajuns să introducem în globulele de sticlă puçin liquid ținênd în suspensiune essența de orient, și se depune pe tótă suprafaçia internă: le usucă repede și tórnă puçină céră albă topită ca să'ĭ dea greutate și soliditate.

Se numesce *mărgăritar de Roma* nisce micĭ bóbe de albatru (gyp), puse într'o pastă făcută de sidef pulverisat, spirt și cieĭ de pesce; se face și metaniĭ. Se numesce asemenea *mărgăritar de Veneția* un fel de smalt colorat în roșu închis saŭ negru ce se exportă maĭ cu sémă în Africa.

Mărgăritarul constitue una din podóbele celle maĭ frumóse și celle maĭ căutate; se face dintr'ênsul maĭ cu sémă collete și braçelete. Moda este veche, ea a început în Françia în regnul luĭ Henric III (secol 16). În medicina veche praful de mărgăritar era întrebuințat ca astringent (care strânge).

Sideful se produce tot ca mărgăritarul, însă în loc să aĭbă formă de bóbe, se întinde ca un strat pe partea din ântru a unor conchiliĭ bivalve marine și are tot aceeașĭ compositiune chimică.

Frumósa lucire care 'ĭ dă tot meritul provine din aerul ce a remas închis între straturile de calcar transparente de care este compus și care este secretat saŭ fabricat de pelea animaluluĭ.

Maĭ multe conchiliĭ din genul Turbo, produce un sidef strelucitor bătând în verde auriŭ; unele Haliotide saŭ urechĭ de mare, dupĕ cum se ḑicĭ aŭ sideful împodobit de culorile celle maĭ viĭ și celle maĭ închise, avênd zone saŭ bande negre.

Din sidef se fac o mulțime dn obiecte, precum: cutióre, plăsele de bricege etc. În scurt sideful și mărgăritarul sunt producțiunĭ alle unor mollusc, bivalvĭ (avênd Conchilia cu duoĕ Valve) care trăiesc pe fundul mări.

A.

ANUNȚIŬ.

DD-ni abonațĭ aĭ Natureĭ, carĭ vor avea dorința d'a continui abonamentele D-lor pe anul viitor, sunt rugațĭ a face cunoscut redacțieĭ, *franco*, saŭ d'a dreptu, saŭ prin corespondențĭ D-lor, cel mult pênă la 15 Decembre.

Maĭ aducem aminte asemenea tutulor acelora dintre Onorabilii noștri abonațĭ din districte, care pên'acum n'aŭ plătit ancĕ abonamentele D-lor, să bine-voiască a se acquita d'o așa mică datorie către Natură.

Bucurescĭ. — Typographia Stephan Rassidescu, strada Germană, Hanulŭ Ghermany, No. 2.